

ZAWIADOMIENIE O SPOSOBIE ZAŁATWIENIA PETYCJI

UZASADNIENIE

Odnosząc się do głównego zarzutu przedstawionego w przedmiotowej petycji, tj. ograniczania przez PGW WP prawa do powszechnego korzystania z wód należy na wstępie wyjaśnić, że zgodnie z treścią Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. nr 78, poz. 483 ze zm.), każdemu przysługuje prawo równego

traktowania i wolności, z poszanowaniem wolności i praw innych osób. Art. 31 ust. 3 Konstytucji stanowi, że ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw.

Podkreślenia wymaga fakt, że podnoszone przez wnoszącego petycję kwestie dotyczą dwóch odrębnych stanów prawnych, tj. prawa własności (urządzenia wodnego - pomostu) – definiowanego i regulowanego ustawą z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2024 r., poz. 1061, z późn. zm.) oraz powszechnego korzystania z wód – regulowanego przepisami ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2024 r., poz. 1087 z późn. zm.; dalej ustawa – Prawo wodne).

Ustawa Prawo wodne, zarówno aktualnie obowiązująca, jak i akt normatywny uchwalony i obowiązujący wcześniej (tj. ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne – Dz. U. nr 115, poz. 1229 ze zm.), w treści artykułów związanych z powszechnym dostępem do wód, stanowią/stanowiły:

- obowiązujący zapis, art. 32 ust. 1 i 2:

„1. Każdemu przysługuje prawo do powszechnego korzystania z publicznych śródlądowych wód powierzchniowych, morskich wód wewnętrznych oraz z wód morza terytorialnego, jeżeli przepisy ustawy nie stanowią inaczej.

2. Powszechne korzystanie z wód służy do zaspokajania potrzeb osobistych, gospodarstwa domowego lub rolnego, bez stosowania specjalnych urządzeń technicznych, a także do wypoczynku, uprawiania turystyki, sportów wodnych oraz, na zasadach określonych w przepisach odrębnych, amatorskiego połowu ryb.”

- zapis archiwalny, ustawa Prawo wodne z 2001 r., art. 34 ust. 1 i 2:

„1. Każdemu przysługuje prawo do powszechnego korzystania ze śródlądowych powierzchniowych wód publicznych, morskich wód wewnętrznych wraz z morskimi wodami wewnętrznymi Zatoki Gdańskiej, i z wód morza terytorialnego, jeżeli przepisy nie stanowią inaczej.

2. Powszechne korzystanie z wód służy do zaspokajania potrzeb osobistych, gospodarstwa domowego lub rolnego, bez stosowania specjalnych urządzeń technicznych, a także do wypoczynku, uprawiania turystyki, sportów wodnych oraz, na zasadach określonych w przepisach odrębnych, amatorskiego połowu ryb.”

Powyższe wskazuje, że już od roku 2002 wytyczne powszechnego korzystania z wód, określone w ustawie Prawo wodne, były ustalone w kształcie i na zasadach, funkcjonujących również – jako kontynuacja poprzedniej ścieżki prawnej, z chwilą powstania PGW WP.

Wskazane w petycji ograniczanie dostępu do pomostów budowanych na wodach publicznych, określane przez składającego petycję jako ograniczanie prawa do powszechnego korzystania obywateli z wód publicznych stanowi tezę zbyt daleko idącą. Jak wskazano powyżej, prawo powszechnego korzystania nie może funkcjonować rozszerzająco dla przypadków, co do których ustawodawca wskazuje przepisy szczególne, a także naruszać prawa własności. Do takich przypadków należą pomosty, będące

urządzeniami wodnymi (art. 9 ust. 1 pkt 19 lit. h ustawy Prawo wodne), których wykonanie wymaga uzyskania stosownej zgody wodnoprawnej, tj. w zależności od jego parametrów dokonania zgłoszenia wodnoprawnego (art. 394 ust. 1 pkt 1) lub uzyskania pozwolenia wodnoprawnego (art. 389 pkt 6, w związku z art. 16 pkt 65 lit. i, tj. pomosty przekraczające parametry określone w art. 394 ust. 1 pkt 1 oraz stanowiące element przystani). Uzyskanie jednej z ww. zgód wodnoprawnych stanowi podstawę do oddania w użytkowanie niezbędnych do ich realizacji gruntów pokrytych wodami stanowiącymi własność Skarbu Państwa. Oddanie następuje w formie umowy cywilnoprawnej za opłatą roczną, zgodnie z art. 261 ustawy Prawo wodne.

Doprecyzowania w sprawie wniesionych zarzutów wymaga to, że urządzenia wodne, posadowione na gruntach Skarbu Państwa, stanowiących publiczne wody powierzchniowe płynące, nie stają się z mocy ustawy własnością Skarbu Państwa. Są własnością tego, kto je wykonał i to ten podmiot ponosi odpowiedzialność za ich utrzymanie. Za wybudowane urządzenia wodne, jak również za ich utrzymanie, odpowiada ich właściciel, co wyraźnie ustawodawca wskazał w treści art. 188 ust. 1 ustawy Prawo wodne. To ten właściciel ponosi także odpowiedzialność cywilną za wydarzenia i czyny powstałe na skutek użytkowania jego rzeczy. Dodatkowo, właściciela każdego urządzenia wodnego, w tym np. pomostu, slipu czy nabrzeża, w zakresie własnej odpowiedzialności cywilnej, obejmują te same przepisy, co innych właścicieli nieruchomości posadowionych bezpośrednio na gruncie. Właściciel prywatnego pomostu nie jest zobowiązany udostępniać go osobom trzecim. Należy podkreślić, że w razie wystąpienia nieszczęśliwego zdarzenia, skutkującego np. uszczerbkiem na zdrowiu, to na właścicielu takiego obiektu ciąży odpowiedzialność cywilna za powstałe szkody. Powszechnie wiadomym jest, że jedynie nieliczni właściciele pomostów zawierają dla tego typu urządzeń wodnych ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej. Udostępnianie prywatnego urządzenia wodnego, np. wzmiankowanych w petycji pomostów, nie jest obligatoryjne i zawsze było wolną wolą właściciela w stosunku do innych osób chcących z niego korzystać. W tym przypadku Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej wskazuje wyraźnie w art. 31 ust. 2, że każdy jest obowiązany szanować wolności i prawa innych. Skoro każdy właściciel posiada równe prawa, to również każdy właściciel posiada równe prawo do poszanowania jego własności przez osoby trzecie.

Wyjaśnienia wymaga jednocześnie, że wskazana w zawieranych uprzednio przez marszałków województw umowach fraza dotycząca ogólnodostępności pomostu odnosiła się raczej do pewnych wypracowanych wówczas sformułowań i zwyczaju społecznego, bowiem nie wynikała ona wprost z żadnego przepisu prawa. Jak wskazano powyżej, powszechne korzystanie nie może naruszać praw innych osób, w tym nie może naruszać prawa własności danej osoby. Przepisy te istniały już w roku 2002, przed powstaniem PGW WP.

Odnosząc się do kwestii grodzenia nieruchomości przyległych do wód, wskazać należy, że działania takie objęte są ustawowym zakazem zawartym w art. 232 ust. 1 ustawy Prawo wodne. Przepis ten posiada charakter szczególny, ograniczający prawo własności nieruchomości poprzez zakazanie właścicielowi gruntów przyległych do powierzchniowych wód publicznych grodzenia cyt.: „w odległości mniejszej niż 1,5 m od linii brzegu, a także zakazywania lub uniemożliwiania przechodzenia przez ten obszar”.

Szczegółowość tego przepisu polega też na tym, że na przejście przez wskazany pas gruntu o szerokości 1.5 m nie jest wymagane uzyskanie zgody właściciela nieruchomości. Obszar nadal pozostaje własnością właściciela nieruchomości, jednak za ograniczanie jego praw do użytkowania nieruchomości, jej właściciel nie otrzymuje odszkodowania. Przedmiotowy przepis umożliwia wyłącznie przechodzenie wzdłuż linii brzegu, zwyczajowo zwany jest jako tzw. „prawo przejścia” – ale nie uprawnia do przebywania na cudzej nieruchomości w sposób ciągły. Przepis powyższy nie pozwala również na inne formy korzystania z nieruchomości, jak np. biwakowanie czy wędkowanie z brzegu, bowiem te czynności wymagają już każdorazowej zgody właściciela nieruchomości przyległych do wód, w szczególności, jeżeli odnosimy się do własności prywatnej. PGW WP, adekwatnie do możliwości jednostek organizacyjnych prowadzą stałe działania ukierunkowane na wykrywanie i likwidację naruszeń związane z nielegalnym grodzeniem wód publicznych oraz wykonywaniem urządzeń wodnych, w tym m. in. pomostów.

Informacje o lokalizacji pomostów czy grodzień można zgłaszać do każdej z jednostek PGW WP. Jednostki te dokonują następnie weryfikacji, zarówno w terenie, jak i w posiadanej dokumentacji, w następstwie czego dla możliwych nielegalnych działań prowadzone są postępowania wyjaśniające, wizje właścicielskie czy kontrole gospodarowania wodami, skutkujące np. legalizacją/likwidacją urządzenia lub usunięciem grodzenia.

Odnosząc się zaś do poruszonej w petycji kwestii dot. „cichej prywatyzacji brzegów wód publicznych” i stwierdzeniu o przekraczaniu uprawnień przez funkcjonariuszy publicznych, należy wskazać, że zgodnie z przywołanym w petycji art. 211 ustawy Prawo wodne, śródlądowe wody płynące będące wodami publicznymi nie podlegają obrotowi cywilnoprawnemu, z wyjątkiem przypadków określonych w ustawie. A takim przypadkiem jest użytkowanie gruntów pokrytych wodami, które regulowane jest stosowną umową, stanowiącą element obrotu cywilnoprawnego. Podstawą i warunkiem zawarcia ww. umowy, jak wspomniano powyżej, związanej z wykonaniem pomostów, jest posiadanie przez użytkownika pozwolenia wodnoprawnego lub dokonanie zgłoszenia wodnoprawnego.

Konkludując, zarzuty o braku przestrzegania prawa i naruszaniu prawa do powszechnego korzystania z wód przez PGW WP są nie znajdują odzwierciedlenia w stanie faktycznym.

POUCZENIE

Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy o petycjach, sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi.

Z upoważnienia Ministra Infrastruktury

Dokument podpisany elektronicznie przez:

Edyta Tużnik-Kosno

Dyrektor Departamentu Gospodarki Wodnej